

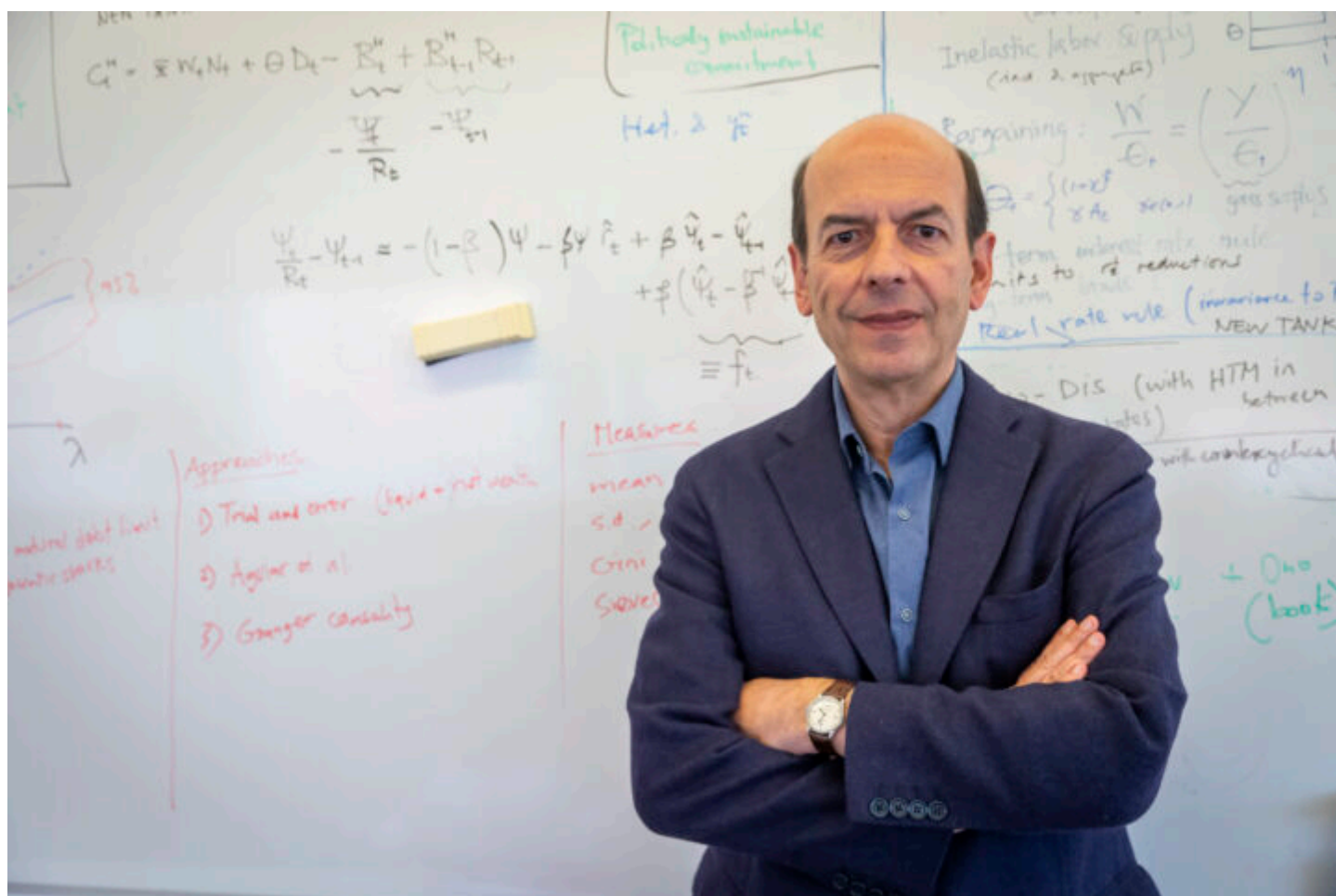
Jordi Galí: “La superioritat d’occident relativa a la Xina i més països asiàtics es va erosionant”

Entrevista al prestigiós economista sobre els primers anys del segle XXI, que continua la sèrie “El primer quart de segle”

Ot Bou Costa

584 Articles

El professor Jordi Galí i Garreta (Barcelona, 1961) és un economista de prestigi internacional, un dels neokeynesians més influents, expert en les fluctuacions econòmiques i la seva interacció amb la

política monetària. Doctorat per l'Institut de Tecnologia de Massachusetts, és catedràtic del Departament d'Economia i Empresa i investigador del Centre de Recerca en Economia Internacional de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. També ha ensenyat a Columbia i a Nova York i ha assessorat uns quants bancs, com el Banc Central Europeu, i organismes com la Reserva Federal nord-americana i el Fons Monetari Internacional.

En aquesta entrevista, fem una mirada retrospectiva per analitzar els grans canvis econòmics que hi ha hagut durant el primer quart del segle XX. És el segon capítol d'una sèrie, després de [la conversa](#) amb el professor **Joan Ramon Resina**. Galí ha respost el qüestionari per correu electrònic.

—En aquest primer quart de segle, el gran punt d'inflexió econòmic fou probablement la crisi financera del 2008. Quines conseqüències n'arrosseguem encara?

—Tot i que la conseqüència principal de la crisi financera, la forta recessió econòmica, va ser temporal, en va tenir unes quantes de permanents, bones i dolentes, sobretot centrades en el sector financer. Entre les bones, diria un sistema de supervisió i regulació més estricte i independent. D'una altra banda, la crisi també va forçar als bancs centrals a desenvolupar polítiques “no convencionals” per poder estimular l'economia quan els tipus d'interès arriben a zero, i que ara ja formen part de l'arsenal d'aquests organismes. En el cas de la zona euro, alguns d'aquests instruments han estat decisius per a calmar els mercats del deute en períodes convulsos posteriors. De les conseqüències permanents dolentes de la crisi, en citaria quatre. Primera, el fort augment del deute públic, que limita la capacitat de polítiques fiscals anticíclics; segona, la disminució de la competència bancària, perquè s'ha reduït significativament el nombre de bancs; tercera, la reintroducció de l'impost de patrimoni, encara operatiu a Catalunya, malgrat que és un impost que no manté cap altre país de la Unió Europea; i, quarta, la introducció de mesures com la Golden Visa, vigent fins aquest abril, per a estimular artificialment el preu dels habitatges. A més, com qualsevol altra recessió, va portar una destrucció de teixit empresarial que hauria estat viable en condicions financeres normals, com també una depreciació del capital humà a causa de l'atur de llarga durada. Tots dos factors tenen efectes permanents, tot i que difícilment mesurables.

—I de la pandèmia del coronavirus? Va ser adequada la resposta econòmica a la crisi, tan diferent de la del 2008?

—En termes generals, i malgrat la improvisació i sensació de desgavell generalitzat, la resposta a les economies avançades va ser l'apropiada, centrada en ajuts fiscals per a intentar de mantenir el teixit empresarial i les relacions contractuals entre treballadors i empreses, i per a sostenir els ingressos de la població. Tot i això, l'aplicació de polítiques fiscals molt expansives tant a la Unió Europea com als Estats Units implementades quan ja sortíem de la pandèmia ha estat un dels factors que han agreujat l'episodi d'alta inflació que hem viscut fins fa poc.

—Què s'hauria d'haver fet diferent?

—No entraré a comentar la resposta sanitària, perquè no puc jutjar-la, tot i que evidentment és la dimensió més important de la crisi. Però, d'un punt de vista econòmic, cal tenir en compte que l'origen de la forta recessió és molt diferent d'uns altres episodis recessius. D'alguna manera, és una recessió “autoinfligida” per la prohibició o les restriccions a certes activitats econòmiques que presentaven riscos sanitaris. Atesa la situació, és clar que les polítiques d'estímul de la demanda són inapropiades. Crec que els governs i bancs centrals van posar massa èmfasi en aquestes polítiques, com si es tractés d'una crisi “normal”. D'altra banda, no hi havia previstos instruments que permetessin la redistribució de recursos dels sectors no afectats als afectats, que era la resposta desitjable i equitativa en aquest context.

—Crisis a banda. Per què Europa ha perdut tanta pistonada respecte dels Estats Units i unes quantes potències emergents? Quines decisions l'han duta per aquest camí?

—La revolució d'internet dels anys noranta va representar l'inici d'un període d'hegemonia econòmica dels Estats Units, marcat actualment pel domini de les grans empreses tecnològiques,

totes americanes. No hi ha decisions polítiques clau que ho expliquin, sinó la confluència d'una sèrie de factors que fan dels Estats Units el millor viver d'aquestes empreses: un sistema educatiu d'elit excepcional, l'abundància de finançament mitjançant capital risc, la capacitat d'atreure el millor talent del món, etc. A Europa, les grans empreses continuen essent les mateixes que fa quaranta anys, concentrades en sectors que eren clau al segle XX però no al XXI. Moltes de les *start-ups* tecnològiques que sorgeixen acaben essent comprades per empreses americanes o els seus promotors emigren a aquell país.

—Les conclusions de l'informe Draghi us semblen una bona estratègia per a posar fil a l'agulla?

—La diagnosi de l'informe Draghi és bona, però el gruix de les solucions que proposa cauen en el mateix parany de sempre: considerar que són els poders públics els qui han d'encapçalar la dinamització de l'economia europea. En aquest sentit, és interessant veure la resposta crítica que l'informe ha rebut d'alguns dels països d'Europa de l'Est. Molts d'aquests països han estat els més dinàmics de tota la Unió Europea en termes de creixement de la productivitat aquestes dues darreres dècades, i el seu passat els fa especialment escèptics envers un fort intervencionisme de l'estat en l'economia.

—I doncs, què hauria de fer Europa per a revifar econòmicament en els sectors que sí que són clau al segle XXI?

—Hi ha factors que juguen en contra i que no canviarem fàcilment: un excés de burocràcia per a la creació d'empreses, un mercat de treball poc flexible, un mercat de capital risc fragmentat i poc profund, una actitud molt conservadora dels inversors, rebuig social de les fortes desigualtats de renda i riquesa, etc. D'altra banda, el fet d'haver estat els primers dóna als Estats Units un avantatge clar: el finançament de molts dels nous projectes –per exemple, ara en intel·ligència artificial– prové de la gran riquesa generada per la primera onada tecnològica. Molts d'aquests recursos han anat a comprar *start-ups* europees per preus molt temptadors. Com pot haver-hi una gran empresa tecnològica europea si els fundadors de les empreses amb més possibilitats d'èxit se les venen als americans quan encara són petites? Spotify és una de les poques excepcions en aquest sentit.

Fotografia: Albert Salamé

—**Fa poc avisàveu que el model de creixement de les darreres dècades, en països com Catalunya, amenaçava el finançament d'un estat del benestar més generós. Podríem veure el col·lapse de l'estat del benestar a Europa si no fem un tomb de 180 graus?**

—Els nostres governants associen un estat de benestar més generós amb una pressió fiscal més alta. Però hi ha un límit evident de quant pot augmentar la pressió fiscal. Per entendre'ns: si la pressió fiscal és del 100%, no hi haurà estat del benestar, perquè no hi haurà rendes que generin impostos. L'únic factor que pot permetre un augment sense límits de la despesa pública per habitant, que és l'indicador important de la generositat d'un estat del benestar, és el creixement del PIB per capita. Però, és clar, aquest creixement no augmenta d'un dia per l'altre, i menys de manera permanent, calen polítiques que l'afavoreixin o que no el dificultin. Un fort creixement del PIB *per capita* és una cosa molt diferent d'un fort creixement del PIB en termes absoluts. Aquest creixement es pot assolir fàcilment absorbint una entrada massiva d'immigrants no qualificats en sectors poc productius. En aquest "creixement extensiu" som campions, fins i tot The Economist ens felicita. Però això no augmenta el PIB *per capita* per si mateix, al contrari. Respecte del futur a mitjà termini de l'estat del benestar a Europa, no pronosticaria un col·lapse, però sí un endarreriment gradual respecte de països més dinàmics. No en termes de percentatge del PIB, que és com es mesura normalment, però sí en termes de despesa pública per habitant, que és el que importa. Però he arribat a la conclusió que fer entendre això és una causa perduda. El model de creixement extensiu beneficia sectors empresarials poderosos, i als polítics ja els va bé poder mostrar bons resultats en termes de creixement del PIB i l'ocupació, tot i que els salaris mitjans i la productivitat estiguin estancats. Les conseqüències a mitjà termini els són irrellevants, no poden veure més enllà de les pròximes eleccions.

—**Com s'explica el creixement exponencial de la Xina aquestes darreres dècades? De què hauria de prendre nota, Europa?**

—La Xina ha viscut una transformació estructural molt gran, amb un desplaçament de recursos de zones rurals pobres a nuclis urbans amb productivitat més alta, i unes taxes d'inversió molt altes

finançades en bona part per un fort estalvi de les famílies. Això s'explica, en part, per factors culturals però també per la manca d'un sistema de suport públic generós per a la gent gran, cosa que fa necessari un estalvi més gran. La inversió en capital humà també ha estat espectacular, visible per la gran quantitat d'estudiants asiàtics que van a universitats occidentals. De possibles lliçons per a Europa, no en veig gaires, els punts de partida són molt diferents. L'única lliçó òbvia és una d'humilitat: la superioritat d'occident relativa a la Xina, Corea i més països asiàtics es va erosionant dia a dia, no era un privilegi permanent atorgat pels déus.

—Ara és la Xina qui encapçala, per exemple, la indústria de la transició per al canvi climàtic. Això ens en farà més dependents?

—Els avenços de la Xina en la transició verda és una de les millors notícies de la darrera dècada. En primer lloc, per la contribució de la Xina a la reducció d'emissions. Però també pel fet que facilita la transició verda de la resta del món, perquè ofereix productes verds a un cost baix que en possibiliten una adopció massiva, com les plaques solars o els cotxes elèctrics, en molts casos subsidiats pel contribuent xinès. Hauríem de sortir al carrer a celebrar-ho i donar-los les gràcies! Però la Unió Europea hi respon apujant els aranzels a fi de protegir la vella indústria europea, i deixant clar que el compromís de la Unió Europea amb la transició verda és pura xerrameca.

—Per què torna a guanyar terreny el proteccionisme, a bona part d'Occident? Qui en pagarà les conseqüències?

—Es veu com una solució fàcil que permet la supervivència d'alguns sectors i llocs de feina amenaçats per la competència exterior. És clar que a curt termini pot ajudar a mantenir llocs de treball que segurament acabaran perdent-se. Ara: això té un preu, perquè alenteix la reassignació de recursos cap a sectors o feines amb més futur. Els qui segur que hi surten perdent són els consumidors, tant a curt termini com a llarg, especialment els qui tenen nivells de renda més baixos, que són els principals beneficiaris de l'accés a béns barats produïts a països amb costos baixos.

—Previsiblement, els anys vinents seran marcats pel canvi climàtic i pel retorn de la tensió geopolítica, plena de lluites pels recursos naturals. Quines conseqüències pot tenir, aquesta deriva, per a l'economia global?

—Tots aquests factors contribueixen a reduir el comerç internacional i a augmentar la incertesa i, per tant, a reduir la inversió, especialment fora de les fronteres nacionals. Són males notícies.

—Hi ha més milmilionaris que mai. Els gegants tecnològics i les grans fortunes tenen com més va més poder. Aquesta concentració de poder econòmic i capacitat d'influència política us sembla una amenaça per a la democràcia?

—Sí, és un dels principals problemes associats a l'augment de la desigualtat. La submissió del poder polític i dels mitjans de comunicació al poder econòmic desvirtua totalment la democràcia. L'aparició recent de milmilionaris convertits en activistes polítics fa més visible aquesta submissió, però això no és un fenomen nou. Per posar un exemple ben proper, com podeu explicar sinó que les participacions en empreses familiars, que és on es concentren els patrimonis de les grans fortunes a l'estat espanyol, estiguin exemptes en un 100% dels impostos de patrimoni i de grans fortunes, i en un 95% de l'impost de successions, amb el vist-i-plau d'un partit que s'autoanomena socialista?

Fotografia: Albert Salamé